

Suomi ja Namibia, 135 vuotta kumppanuutta

Erkki Liikanen

Välähdys: Muistoja vuosilta 1969-1971

Tiistai 11.10. kello 17.00

Eilen tuli kuluneeksi 36 vuotta Suomen teiniliiton järjestämästä Taksvärkistä Mosambik-instituutille. Taksvärkipäivänä kymmenet tuhannet ”teinit”, koululaiset tekivät palkallista työtä ja tuloilla rahoitettiin kirjapainon rakentaminen Mosambik-instituutille Dar-es-Salaamiin.

Elimme syksyä vuonna 1969. Viimeinen suuri ikäluokka oli kirjoittanut keväällä ja aloittamassa yliopisto-opintoja. Yliopistoissa ja korkeakouluissa tietoisuus Afrikan vapautustaisteluista oli levinnyt ja opiskelijatoimintaa oli organisoitu. Mutta vasta syksyn taksvärkki vei keskustelun kaikkialle kouluihin ja ehkä voi sanoa läpi Suomen.

Ilmapiiri ei suinkaan ollut yksin myönteinen. Lehdistö jakautui puolesta ja vastaan. ”Uusi Suomi” hyökkäsi taksvärkkiä vastaan joka päivä. Miksi viedä rahaa Afrikkaan, kun kotimaassa on vielä niin paljon ongelmia? Liikuntatunneilla kiihkeimmät voimistelunopettajat jakoivat joukkueet sen mukaan, kuka oli Suomen sota-veteraanien, kuka mosambikilaisten puolella.

Taksvärkin kohteeksi oli valittu Mosambik-instituutti, koska se teki humanitaarista toimintaa ja oli muodollisesti itsenäinen vapautusrintama FRELIMO:sta. Haluttiin välttää keskustelu siitä, että koululaisten päivän työn tulokset menevät aseisiin. Ei siinä kyllä onnistuttu.

Kampanjan käynnistämiseksi järjestettiin elokuussa 1969 suuri valtakunnallinen koulutustilaisuus Dipolissa, johon osallistui satoja koululaisaktiiveja. Sinne haluttiin myös afrikkalainen puhuja, joka osaisi käsitellä suomalaiselle yleisölle kehitysyhteistyötä ja vapautustaistelua Afrikassa, ilman että se pelottaisi liikaa, mutta antaisi kuitenkin kunnan motivaation.

Monet meitä vanhemmat tunsivat Nickey Yambon ja esittivät häntä. Nickey tulikin sitten pääpuhujaksi Dipoliin. Ja täytti kaikkien odotukset. Hän oli kulkenut pitkän tien Lähetysseuran koulusta Namibiasta Suomeen. Hän oli opiskellut valtiotieteellisessä, tunti Suomen ja suomalaiset. Hän oli ”soft-speaking” sanan parhaassa merkityksessä. Ei antanut aseita vastustajille, mutta syvensi koululaisten kuvaa Eteläisen Afrikan tilanteesta.

Teiniliitto joutui kampanjan aikana aikamoiseen tulitukseen. Mutta ystäviäkin toki oli. Tutustuimme moneen Kirkon piirissä toimivaan kehitysmaatuntijaan ja Ulkoministeriön muutamaa nuoren polven virkamieheen, joilla oli näkemystä ja kokemusta asioista, joukossa Martti Ahtisaari. Ja moneen muuhun.

Pari viikkoa Dipolin tilaisuuden jälkeen sain Mikkelin kaupungin paikan Domus Academican asuntolassa Töölössä. Menin tutustumaan uuteen asuntoon. Se oli runsaan kymmenen neliön huone kahdelle. Solussa oli yhteinen WC, ei suihkua. Asuntolan käytävällä oli yksi jääkaappi kerrosta kohden. Eivät siellä eväät oikein pysyneet.

Hetken kuluttua huoneeseen tuli samainen Nickey Yambo. Meistä tuli näin kämppä-kaverit. Nickey oli opiskelujensa loppuvaiheessa ja teki työtä tiiviisti. Samalla hän hoiti kontakteja SWAPO:n Suomen edustajana sekä järjestöön että Suomeen.

Ja matkusti vuosittain Afrikkaan myös tässä ominaisuudessa. Kerran lähtiessään matkalle tammikuussa hän katseli joululahjaksi saamiensa talvisaappaita ja kysyi, saisiko kokeilla niitä. Totta kai. Sitten hän totesi, että ne olisivat hyvät viidakossa. Johtopäätökseni oli, että hän tarvitsee niitä enemmän siellä, kuin minä Helsingissä.

Joskus Nickeyn ystäviä SWAPO:sta saapui Suomeen; jotkut yöpyivätkin meillä, kun itse lähdin puhujamatkoille pitkin maata. On helppo ymmärtää, että aika lähekkäin elimme.

Teiniliiton Taksvärkki Mosambik-instituutille tuotti ristiriitaisesta julkisuudesta johtuen odotuksia vähemmän, mutta kuitenkin noin 500.000 markkaa, joka on tämän päivän rahassa 600.000 euroa.

Myöhemmin taksvärkkitoimikunta päätti lähettää minut neuvottelemaan Dar-es-Salaamiin projektin yksityiskohdista. Siinä oli 19-vuotiaalle haastetta, mutta Nickey antoi hyviä neuvoja ja tukea.

Nickey valmistui valtiotieteellisestä vuonna 1970. Eräänä päivänä, pian valmistumisen jälkeen, hän pyysi minut mukaansa Domuksen saunaan. Sauna alakerrassa korvasi 7-kerroksisessa talossa suihkujen puutteen. Hän halusi kertoa jotain.

”Olen päättänyt ryhtyä opiskelemaan lääkäriksi”. Olin ällikällä lyöty. Hän oli juuri valmistunut, eikä enää 19-vuotiaan silmissä mikään nuorukainen.

”On se hienoa, että olen valmistunut. Mutta täytyy hankkia ammatti, jolla on merkitystä kotimaassani. Siksi olen näin päättänyt”, sanoi hän hymyillen.

Ja näin hän aloitti uuden opintotien, suuresti motivoituneena.

Syksyllä 1970 meitä kohtasi onni: saimme anomuksestamme uuden suuremman huoneen Domukselta. Se oli toki edelleen kahdelle hengelle, mutta ehkä peräti 16 neliötä.

Olin ollut vuoden alusta Teiniliitossa uusissa tehtävissä, mikä kierrätti eri puolilla maata. Tyttöystäväni, nykyinen vaimoni, oli myös tullut opiskelemaan Helsinkiin. Olin yhä harvemmin Nickeyn kanssa yhteisellä asunnollamme.

Joulun alla kerroin, että ajattelin muuttaa tyttöystävän luo keittiöön Vironkadulle, kun se on vielä niin kätevästi Teiniliittoa vastapäätä.

Nickey mietti hetken ja sanoi: ”Ymmärrän. Voisitko jättää kirjasi kuitenkin tähän asuntoon. Voisin maksaa itse koko vuokran, kun olen niin tottunut tähän ”ylelliseen” elämään”.

Mikkelistä tulleelle nuorukaiselle Nickey ensimmäisenä huonetoverina oli uskomaton onnenpotku. Afrikka oli suuri harrastus. Voi tuskin kuvitella parempaa keskustelukumppania. Mutta Nickey oli myös ihmisenä kypsä ja tasapainoinen. Häneltä sai neuvoja ja tukea kaikessa muussakin.

Kävimme yhdessä Mikkelissäkin. Vanhempani olivat innostuneita, koska he olivat Lähetyseuran aktiiveja. Ja isän kotikylältä oli Tauno Tirronen ollut lähetys-
saarnaajana Ambomaalla.

Ja Mikkelin Lähemäellä päät kääntyivät. Nickey taisi olla ensimmäinen afrikkalainen, joka niillä kulmilla käveli.

Nickeyn Yambon eteneminen tärkeisiin tehtäviin kotimaassaan ei yllättänyt. Hän oli itsensä kanssa tasapainossa, viisas ja harkitseva jo tuolloin.

Terveysministerin paikka oli aluksi odotusten mukainen. Aluesuunnitteluministeriö oli jo aikamoinen haaste. Ja nyt maatalousministerin tehtävä osoittaa, että Nickey venyy mihin vain.